

Podrška preduzetnicama na Kosovu

Podrška kompanijama na Kosovu u vlasništvu žena

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, postupajući u ime Vlade Nemačke i kosovsko udruženje Kosova-Women 4 Women (KW4W), radili su zajedno na razvoju novog logotipa za ženske kompanije. Cilj je bio da se privuče pažnja kosovskim firmama u vlasništvu ili suvlasništvu žena, ili kompanijama čija polovina zaposlenih su žene. KW4W i GIZ Kosovo saraduju za podršku ženskim kompanijama podučavanjem, obukom i prilikama za stvaranje mreža. Ovo doprinosi opštem rastu i održivosti kompanija koje vode žene i privrede Kosova. U sledećim delovima je dalje pojašnjena saradnja između KW4W i GIZ za podršku žena na Kosovu.

Zašto je pružanje podrške kompanijama u vlasništvu žena bitno

Društvene predrasude su jedan od glavnih faktora koji obeshrabruju žene na Kosovu da se angažuju u poslovnim aktivnostima. Iako žene čine 49,7 procenata radno sposobnog stanovništva na Kosovu, 80 procenata radno sposobnih žena ne učestvuju na tržištu rada¹. Na položaj žena utiču tradicionalne rodne uloge, društvene norme i porodične odgovornosti.

Pandemija Kovid-19 2020 godine intenzivirala je ta postojeća rodna pitanja. Nakon prvih potvrđenih slučajeva Kovid-19 na Kosovu u martu 2020. godine i uvođenja bezbednosnih ograničenja, obaveze žena svojim porodicama su višestruko porasle. Istovremeno je broj slučajeva nasilja u porodici prijavljenih policiji dramatično porastao: Samo između januara i jula 2020 godine, 1186 slučajeva je prijavljeno. Međutim, prijavljeni slučajevi ne odražavaju pravi obim problema, jer seksualno, psihološko i ekonomsko nasilje se često ne prijavljuju. Uprkos pokušajima feminističkih pokreta da ojačaju položaj žena u porodici i javnosti na Kosovu, porodično nasilje se i dalje smatra privatnim pitanjem. U međuvremenu, država Kosovo ne uspeva da obezbedi delotvorne rodne politike, kao i pristup pravdi i jednakim prilikama. Ovi institucionalni propusti su povećali potrebu za emancipatornim i zaštitnim politikama za žene na Kosovu i naglašavaju potrebu za rodno zasnovanim projektima²

Žene na Kosovu čine samo 10 procenata preduzetnika ili vlasnika firmi koje su obično mikro ili male veličine. Samo 3 procenta svih poslovnih kredita odlazi ženama. Firme otvorene i vođene od strane žena su obično manje, skoncentrisane u neformalnom sektoru i manje verovatno će poslovati u sektorima visoke dodatne vrednosti sa potencijalom rasta. Kao rezultat, veliki broj tih firmi nema veštine i znanje da proširi svoje poslovanje na uspešan i održiv način ili da ga proširi sa kompanije koja nije poslodavac u kompaniju koja to jeste. Ovo je uglavnom izazvano poteškoćama sa kojima se žene na Kosovu suočavaju za pristup kreditima, informacijama, potencijalnim tržištima i tehnologiji³. One često nemaju zaloge, kreditni istorijat i veze⁴. Poslovne žene prepoznaju svoje ključne izazove u kombinaciji sa finansijskim problemima, kao što su nedovoljni poreski propisi, loše prakse banaka, generalno loša investiciona klima na Kosovu i diskriminacija od strane klijenata⁵.

Rad Kosova Women 4 Women

Kosova-Women 4 Women (KW4W) je lokalna organizacija podignuta na temeljima položenim od strane Women for Women International (WfWI). Ona je započela rad na Kosovu kao deo WfWI 1999 godine. Misija je da se podrže marginalizovane žene na Kosovu i da im se pomogne da zarade i uštede novac, poboljšaju zdravlje i blagostanje, utiču na odluke u porodici i zajednici i da pruže podršku u umrežavanju. Korišćenjem veština, znanja i resursa, žene će biti u stanju da tvore održive promene za sebe, svoje porodice i zajednicu. KW4W je promoter ženskog osnaživanja i nudi kombinovane socijalne i ekonomske programe.

¹Eurostat (Feb 2020). *Enlargement countries – labour market statistics*. Eurostat. Statistics Explained.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_labour_market_statistics

²European Commission (2020). *Kosovo 2020 Report*. Commission Staff Working Document. European Commission, Brussels. https://ec.europa.eu/neighborhood-enlargement/sites/near/files/kosovo_report_2020.pdf

³Mehmeti, I., Dobranja, D., & Hashani, A. (2017). *Women in the Workforce – An Analysis of the Workforce Conditions for Women in Kosovo*. Riinvest Insitute. https://www.riinvestinstitute.org/uploads/files/2017/November/10/Women_in_the_workforce1510308291.pdf

⁴USAID (2015). *Women Gain Traction in Kosovo's Business Sector*. USAID. <https://www.usaid.gov/results-data/success-stories/women-succeeding-business-kosovo>

⁵Mehmeti, I., Dobranja, D., Hashani, A., & Beqiri, G. (2017). *Women's Entrepreneurship – An Analysis of Doing Business in Kosovo*. Riinvest Insitute.

https://www.riinvestinstitute.org/uploads/files/2017/November/10/Womens_Entrepreneurship1510307815.pdf

⁶Färnsveden U. Qosaj-Mustafa, A., & Farnsworth, N. (2014). *Kosovo Country Gender Profile*. ORGUT Consulting AB.

<https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20140513160130237.pdf>

⁷Färnsveden U. Qosaj-Mustafa, A., & Farnsworth, N. (2014). *Kosovo Country Gender Profile*. ORGUT Consulting AB.

<https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20140513160130237.pdf>

Programi obuhvataju obuke, aktivnosti zagovaranja, učešće u odlučivanju i povećanje svesti o pravima žena. Organizacija takođe promovise kulturne i tradicionalne vrednosti putem promocije ručnih i zanatskih radova. Žene u seoskim sredinama dobijaju pomoć putem poljoprivrednih sredstava. Povrh svega, žene se ohrabruju da formiraju grupe, kao što su zadruge ili udruženja i da ostanu povezane, umreže se međusobno i da budu nezavisne. Ova inicijativa ima za cilj društvenu koheziju i ekonomku izdržljivost među njima.

Promovisanje kompanija u vlasništvu žena

Na osnovu ranije pripremljenog analitičkog izveštaja, KW4W je angažovala marketinšku kompaniju za razvoj novog logotipa koji prepoznaje ženske kompanije. Kampanja obuhvata dizajn robne marke sa strategijom za odnose s javnošću i marketinškim materijalom kao što su videa ili posteri (npr. slika 1).

Slika 1: Primeran marketinški materijal za novi brend ženskog biznisa

Svrha nove robne marke jeste da se pomogne u utvrđivanju firmi u vlasništvu ili suvlasništvu žena i kompanije čija polovina zaposlenih su žene. Ovo doprinosi rastu firme i održivosti firme u vlasništvu žena putem podrške zapošljavanja i ekonomske nezavisnosti žena. Novi logo poziva javnost i potencijalne klijente i poslovne partnere da pruže posebnu podršku ženskim firmama. Pored toga, on ima za cilj povećanje svesti za probleme sa kojima se žene suočavaju u svom svakodnevnom radu i životu.

Jačanje kompanija u vlasništvu žena

Da bi se doprinelo poboljšano situacije žena na Kosovu u suštini, GIZ podržava rad KW4W u ime nemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj. U svom srcu, saradnja ima za cilj da pomogne firmama u vlasništvu žena u dve faze: Postojeće firme imaju potrebu za jačanjem kapaciteta radi funkcionalnih poslovnih aktivnosti. Firme u ranoj fazi razvoja ili žene koje imaju inovativne ideje da započnu nove firme i potrebna im je podrška da otvore svoje preduzeće.

Još jedan fokus saradnje jeste saradnja i koordinacija između firmi u vlasništvu žena i potencijalnih budućih socijalnih preduzeća. Pored toga, mali deo saradnje je posvećen podršci ruralnim ženama, podsticanju njihovog organizovanja kao udruženja sa ekonomskim zadatkom. Kao i zajedničke aktivnosti da se transformišu njihove ekonomske aktivnosti u socijalna preduzeća.

U rezimeu, glavni cilj jeste da se doprinese ekonomskom rastu, održivosti firmi u vlasništvu ili suvlasništvu žena i omogućavanje zapošljavanja oko 150 žena. Četiri konkretna cilja da se ovaj cilj ostvari su kao što sledi:

1. Ženske inicijative kao i firme u vlasništvu ili suvlasništvu žena imaju kapacitete da funkcionišu kao stabilne i uspešne firme koje podržavaju i zapošljavaju druge žene.
2. Novi brend firme u vlasništvu žena (FVŽ) je započet i promovisan da se podrže žene u privredi.
3. Uspostavljena je saradnja između firmi u vlasništvu žena, firmi koje uglavnom zapošljavaju žene i ženskih formalnih grupa za učenje, koordinaciju i koheziju.
4. NVO Nisja Zhvillohu je ojačala kapacitete tako što se angažovala u relevantnim aktivnostima i naučila iz aktivnosti KW4W za jačanje kapaciteta.

Ciljne grupe saradnje:

1. Žene koje su vlasnici ili suvlasnici firmi ili firme čije zaposlene čine žene sa preko 50%.
2. Zaposlene prve ciljne grupe koji će moći da dobiju posao kada firma postane snažna i stabilna.
3. Ženske grupe koje su organizovane kao zadruga ili udruženje koje će uskoro postati socijalna firma angažovana u ekonomskim aktivnostima, i njihovo članstvo.
4. NVO Nisja Zhvillohu i njeno osoblje koje ima koristi od aktivnosti KW4W za jačanje kapaciteta.

Pored kampanje za brendiranje „Firmi u vlasništvu žena“, saradnja između KW4W i GIZ takođe nudi dalje aktivnosti za opisanu ciljnu grupu:

- Analiza izveštaja firmi koje su u vlasništvu ili suvlasništvu žena,
- 25 korisničkih firmi je primilo podučavanje i savete, kao i personalizovane obuke na osnovu njihovih potreba.
- 49 donacija u ukupnom iznosu od 133.000 evra za ženske poslovne ideje sa osvrtom na inovativne ideje, promovisanje zapošljavanja, proširenje proizvoda i usluga, promovisanje i marketing, kao i mikro infrastrukturu.
- Događaji između kompanija (B2B) sa firmama u vlasništvu žena, kao i drugim igračima na tržištu Kosova i regiona.
- Podrška učešću na lokalnim i regionalnim sajmovima sa proizvodima koje su proizvele žene.

Objavljuje	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH Registrovane kancelarije u Bonu i Ešbornu, Nemačka Otvaranje novih radnih mesta pre ko promocije izvoza GIZ kancelarija Priština Rruga Gazmend Zajmi 80 10 000 Priština, Kosovo Tel. +381 (0) 38 233 002 507 Fax +381 (0) 38 233 002 530 giz-kosovo-buero@giz.de	Ilustracija Tekst GIZ je odgovoran za sadržaj ove publikacije. Za	Engjell Sokoli Lendita Kastrati Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ)
Datum	Mart 2021		
Dizajn	MLE Group sh.p.k., Priština		